

THE ROLE OF INFORMATION AND COMPUTER SUPPORT IN STRATEGIC MANAGEMENT OF LOGISTICS

Boltayeva Sh. B.

Bukhara State University, Senior Lecturer

Khamitov Nosirbek

Student of Bukhara State University

Annotatsiya: Mazkur maqolada logistika tizimini strategik boshqarishda axborot-kompyuter texnologiyalarining o'zini, ularning korxona faoliyati samaradorligini oshirishdagi ahamiyati hamda zamonaviy logistika jarayonlarini avtomatlashtirishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, ERP, SCM, GPS, RFID va sun'iy intellekt texnologiyalarining logistika tizimiga ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Logistika, strategik boshqaruv, axborot texnologiyalari, ERP, SCM, RFID, GPS, raqamli logistika, avtomatlashtirish, ta'minot zanjiri, ombor boshqaruvi, sun'iy intellekt, Big Data, IoT, bulutli texnologiyalar, optimallashtirish, elektron logistika, real vaqt monitoringi, logistika samaradorligi.

Abstract: This article discusses the role of information and computer technologies in the strategic management of the logistics system, their importance in increasing the efficiency of enterprise activities and their role in automating modern logistics processes. The impact of ERP, SCM, GPS, RFID and artificial intelligence technologies on the logistics system is also analyzed.

Keywords: Logistics, strategic management, information technologies, ERP, SCM, RFID, GPS, digital logistics, automation, supply chain, warehouse management, artificial intelligence, Big Data, IoT, cloud technologies, optimization, electronic logistics, real-time monitoring, logistics efficiency.

Kirish.

Jahon iqtisodiyotida raqobatning kuchayishi korxonalardan logistika faoliyatini samarali tashkil etishni talab etmoqda. Ayniqsa, mahsulotlarni ishlab chiqarishdan tortib iste'molchiga yetkazib berishgacha bo'lgan jarayonlarni boshqarishda zamonaviy axborot-kompyuter texnologiyalaridan foydalanish muhim omilga aylandi. Strategik logistika boshqaruvi korxonaning uzoq muddatli rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda transport, ombor, ta'minot va axborot oqimlarini muvofiqlashtirishni nazarda tutadi.

Bugungi kunda logistika tizimida axborot-kompyuter ta'minoti nafaqat ma'lumotlarni qayta ishlash vositasi, balki strategik qarorlar qabul qilishning asosiy instrumenti sifatida ham xizmat qilmoqda.

Strategik logistika boshqaruvi — bu korxona resurslarini samarali taqsimlash, xarajatlarni kamaytirish va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga qaratilgan uzoq muddatli boshqaruv tizimidir. Ushbu jarayon quyidagi vazifalarni o'z ichiga oladi: Bularga moddiy oqimlarni boshqarish, transport tizimini optimallashtirish, ombor faoliyatini muvofiqlashtirish, yetkazib berish zanjirini nazorat qilish, axborot oqimlarini boshqarish.

Strategik boshqaruvda aniq va tezkor axborotning mavjudligi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli axborot-kompyuter tizimlari logistika jarayonlarining ajralmas qismiga aylangan.

Axborot-kompyuter ta'minoti logistika tizimida ma'lumotlarni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va uzatish jarayonlarini avtomatlashtiradi. Bu esa boshqaruv samaradorligini oshiradi va inson omili bilan bog'liq xatolarni kamaytiradi.

1. Ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash

Kompyuter texnologiyalari yordamida logistika jarayonlariga oid katta hajmdagi ma'lumotlar qisqa vaqt ichida qayta ishlanadi. Natijada korxona rahbariyati real vaqt rejimida qaror qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

2. Xarajatlarni kamaytirish

Axborot tizimlari transport marshrutlarini optimallashtirish, ortiqcha zaxiralarni kamaytirish va ombor xarajatlarini nazorat qilish imkonini beradi. Bu esa umumiy logistika xarajatlarining qisqarishiga olib keladi.

3. Yetkazib berish zanjirini boshqarish

SCM (Supply Chain Management) tizimlari yordamida yetkazib beruvchilar, ishlab chiqaruvchilar va mijozlar o'rtasidagi axborot almashinuvi samarali tashkil etiladi. Bu mahsulot yetkazib berish tezligini oshiradi va xizmat sifatini yaxshilaydi.

4. Monitoring va nazorat

GPS va RFID texnologiyalari yuklarning harakatini kuzatish, transport vositalarining joylashuvini aniqlash hamda omborlardagi mahsulotlarni nazorat qilish imkonini beradi.

Zamonaviy logistika axborot tizimlari ERP tizimlari: ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlari korxonaning barcha bo'limlarini yagona axborot platformasiga birlashtiradi. Ushbu tizim logistika, moliya, ishlab chiqarish va marketing bo'limlari faoliyatini o'zaro integratsiyalash imkonini beradi.

SCM tizimlari: SCM tizimlari ta'minot zanjirini samarali boshqarishga xizmat qiladi. Ular mahsulot harakatini rejalashtirish, nazorat qilish va optimallashtirish imkoniyatlarini yaratadi.

WMS tizimlari: Warehouse Management System (WMS) ombor faoliyatini avtomatlashtirishga xizmat qiladi. Ushbu tizim orqali mahsulotlarni joylashtirish, saqlash va jo'natish jarayonlari samarali boshqariladi.

Sun'iy intellekt va Big Data: Sun'iy intellekt texnologiyalari logistika sohasida talabni prognozlash, optimal marshrutlarni aniqlash va risklarni baholashda qo'llanilmoqda. Big Data texnologiyasi esa katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish imkonini beradi.

O'zbekistonda transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish va raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Elektron logistika platformalari, avtomatlashtirilgan bojxona tizimlari va raqamli monitoring vositalarining joriy etilishi logistika samaradorligini oshirmoqda.

Kelgusida logistika tizimida quyidagi yo'nalishlar ustuvor ahamiyat kasb etadi:

1. Raqamli logistika platformalarini kengaytirish;
2. Sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv tizimlarini joriy etish;
3. Elektron hujjat aylanishini rivojlantirish;
4. Xalqaro logistika integratsiyasini kuchaytirish.

Xulosa

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida logistika tizimini samarali boshqarish korxonalar muvaffaqiyatining muhim omillaridan biriga aylandi. Global raqobatning kuchayishi, bozor talablarining tez o'zgarishi hamda iste'molchilarning sifatli xizmatga bo'lgan ehtiyoji logistika jarayonlarini zamonaviy axborot-kompyuter texnologiyalari asosida tashkil etishni talab qilmoqda. Shu sababli logistika faoliyatida raqamli texnologiyalarni qo'llash strategik ahamiyat kasb etmoqda.

Axborot-kompyuter ta'minoti logistika tizimining barcha bo'g'inlarini yagona axborot maydoniga birlashtiradi. Bu esa transport, ombor, ta'minot va distribyutorlik jarayonlarini uzviy boshqarish imkonini yaratadi. Natijada korxonalarda vaqt tejaladi, xarajatlar kamayadi va boshqaruv samaradorligi oshadi. Ayniqsa, real vaqt rejimida ma'lumot almashinuvi logistika operatsiyalarining

tezkorligini ta'minlaydi hamda boshqaruv qarorlarini aniq va ishonchli ma'lumotlar asosida qabul qilishga yordam beradi.

ERP tizimlari korxona resurslarini samarali rejalashtirish va nazorat qilish imkonini beradi. Ushbu tizim orqali moliyaviy, ishlab chiqarish va logistika jarayonlari o'zaro integratsiyalashadi. SCM texnologiyalari esa ta'minot zanjirini boshqarishda muhim rol o'ynab, yetkazib beruvchilar va iste'molchilar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi. Bu mahsulot yetkazib berish muddatlarini qisqartirish va xizmat sifatini oshirishga xizmat qiladi.

RFID va GPS texnologiyalarining joriy etilishi logistika jarayonlarining shaffofligini ta'minlamoqda. RFID yordamida mahsulotlarni avtomatik identifikatsiya qilish va ombor hisobini yuritish soddalashmoqda. GPS tizimi esa transport vositalari va yuklarning harakatini real vaqt rejimida kuzatish imkonini yaratmoqda. Natijada transport xarajatlari kamayib, yuk xavfsizligi va yetkazib berish aniqligi ortmoqda.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt, Big Data va IoT texnologiyalarining rivojlanishi logistika tizimini yanada takomillashtirmoqda. Sun'iy intellekt talab prognozini ishlab chiqish, optimal marshrutlarni tanlash va logistika risklarini baholashda katta imkoniyat yaratadi. Big Data texnologiyasi katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish orqali strategik qarorlar qabul qilish sifatini oshiradi. IoT texnologiyasi esa logistika obyektlarini yagona tarmoqqa ulab, avtomatik monitoring va nazoratni ta'minlaydi.

Shuningdek, logistika tizimini avtomatlashtirish korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Avtomatlashtirilgan omborlar, elektron buyurtma tizimlari va aqlli transport boshqaruvi inson omili bilan bog'liq xatolarni kamaytiradi hamda xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, axborot-kompyuter texnologiyalari logistika tizimining strategik rivojlanishida asosiy omillardan biri hisoblanadi. Raqamli logistika va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini keng joriy etish orqali korxonalar o'z faoliyatining samaradorligini oshirishi, xarajatlarni kamaytirishi va xalqaro bozorda raqobatbardoshligini mustahkamlashi mumkin. Kelgusida logistika sohasida innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish iqtisodiy taraqqiyotning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bowersox D. J. "Logistical Management". — New York: McGraw-Hill, 2019.
2. Ballou R. H. "Business Logistics Management". — Prentice Hall, 2018.
3. O'zbekiston Respublikasi transport va logistika rivojlanishiga oid normativ hujjatlar.
4. Zamonaviy logistika va raqamli iqtisodiyot bo'yicha ilmiy maqolalar va internet manbalari.
5. .Zamirbekova, G. "ISSUES OF TRANSPORT LOGISTICS IN EFFECTIVE DEVELOPMENT OF BUSINESS ACTIVITY." SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM 1.3 (2023).1.
6. Болтаева, Шахноз. "Modern Directions of Small Business and Entrepreneurship Development in Uzbekistan." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 20.20 (2022).
7. Шахноз, Б. (2021). IMPROVING THE ACTIVITIES OF SMALL ENTITIES ON THE BASIS OF INNOVATIVE MARKETING TECHNOLOGIES. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz), 1(1).
8. .Bebudovna, Boltayeva Shaxnoz. "ATROF-MUHITNING IFLOSLANISHI VA NSON SALOMATLIGIGA TA'SIRI." SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH 2.17 (2024): 10-12.

9. .Болтаева, III. (2024). CHARACTERISTICS OF THE DIGITAL ECONOMY AND ITS DESCRIPTION: CHARACTERISTICS OF THE DIGITAL ECONOMY AND ITS DESCRIPTION.

Центр Научных Публикаций (buxdu.Uz),

10.Bebudovna B. S., Xasan o'g'li S. R. QUVUR TRANSPORTINI RIVOJLANTIRISH VA UNING LOGISTIKADAGI AHAMIYATI //FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES. – 2024. – Т. 3. – №. 29. – С. 536-540.